

خدایان زرتشتی

اسطوره های کهن ایرانی

فرهاد حسینزاده

ویو (وای)، باد

باد با ابر باران‌زا زندگی آورده و با طوفان، مرگ می‌آورد. در متون هندی وی از نفس غول جهانی که دنیا از تن او ساخته شده‌است پدید آمده‌است. در ایران وی شخصیتی بزرگ و معمایی است. از طرفی اهورا مزدا برایش قربانی می‌کند و از طرفی اهریمن! آدمیان نیز هنگام خطر و جنگ به درگاه وای دعا می‌کنند. در حالی که اهورا مزدا در بالا و در روشنی فرمانروایی می‌کند و اهریمن در پایین و ظلمت. وای در فضای میان آن دو یعنی در خلاء حکومت می‌کند. وای به مفهوم بی طرفی نیز می‌باشد.

تیشتریه

نیروی نیکوکاری است که در نبرد ابدی با آپوشه (دیو خشکسالی) که تباه کننده زندگی است، درگیر می‌شود. تیشتر ستاره تابان و شکوهمند نخستین ستاره و اصل همه آب‌ها و سرچشمه باران و باروری است.

چهارمین ماه سال (معادل ژوئن-ژوئیه) به تیشتر اختصاص دارد. در دهه نخست این ماه، تیشتر به شکل مردی پانزده

ساله (سن آرمانی در تفکر ایرانی) در می‌آید. در دهه دوم به شکل گاو نر و در دهه سوم به صورت اسبی در می‌آید.

تیشتر در آغاز آفرینش به شکل این پیکره‌ها در آمد و باران ایجاد کرد. هر قطره بارانی که به وجود آورد به اندازه تشتی شد تا آب به بلندی قامت مردی، زمین را فرا گرفت. جانوران مودی به سوراخ‌های زمین فرو رفتند و آنگاه مینوی باد آب‌ها را به کرانه‌های زمین برد و بدین گونه دریای کیهانی را ایجاد کرد.

نبرد میان تیشتر و دیو خشکسالی:

تیشتر به شکل اسب زیبای سفید زرین‌گوشی با ساز و برگ زرین به دریای کیهانی فرو رفت. در آن‌جا با دیو آپوش که به

شکل اسب سیاهی بود و با گوش و دم سیاه خود ظاهری ترسناک داشت، روبرو شد. رودررو سه شبانه‌روز با هم جنگیدند اما

آپوش نیرومندتر از کار به درآمد و تیشتر با غم و اندوه به سوی اهورا مزدا فریاد بر آورد که ناتوانی او ناشی از نرسیدن

قربانی‌های شایسته است. آنگاه اهورا مزدا خود برای تیشتر قربانی کرد تا نیروی ده اسب، ده شتر، ده گاو نر، ده کوه و ده رود

در وی دمیده شود. این بار تیشتر با کمک نیروی قربانی از کارزار پیروز در آمد و آبها توانستند بی مانع به مزارع و چراگاهها جاری شوند.

منشاء ایرانیان از نژاد هند و اروپایی است که در اروپای مرکزی می زیستند. پس از مهاجرت به سمت ایران، شاخه شاخه شدند که در هزاره دوم و اول پیش از میلاد به هند و ایران یورش بردند و به صورت قبایل کوچک جایگزین شدند. اقوام مستقر در ایران به هند و ایرانیان مشهور شدند.

سرودهای باستانی هند ریگ ودا، و سرودهای باستانی ایران یشت نام دارند که دین در آنها نهفته است. این دین حقیقت گرا بود. به عنوان مثال در اشعارش از زیبایی سپیده دم تعریف شده و وحشت از خشکسالی مایه هراس بوده است. خدایان باستانی:

چند گونه خدا در آن دوره وجود داشته است:

- صورت های شخصیت یافته از آرمان هایی مثل راستی و صداقت.

- پدیده های طبیعی مثل طوفان.

- قهرمانان ماجراجو مثل ایندره که گولها را نابود می کنند.

زردشت یا زرتشت:

زردشت (زر نوشته) (۵۵۱-۶۲۸ و ۱۰۰۰-۱۲۰۰) تعالیماتش گاتها نام دارد.

نامیرایان نیکوکار (امشاسپندان) هفت پسر و دختر اهورامزدا هستند:

روح مقدش یا نیکو کار Spenate Mainyu سپند مینو

اندیشه نیک Vohu Manah : بهمن

راستی Asha (آشه) : اردیبهشت

شهریاری Khashathra vailya : شهریور

اخلاص Sepanta Amaiti : اسپنداره

کمال Hauruatat : خرداد

نامیرایی Ameretat : مرداد

اینان همه جلوه‌هایی از خدا هستند که انسان می‌تواند در صورتی که راه راستی (اشه) را پیش گیرد در داشتن آن‌ها با خدا شریک باشد، زیرا راه راستی انسان را به اندیشه نیک و اخلاص رهنمون می‌سازد و از آن لیاقت به کمال و نامیرایی و شهریاری دست می‌یابد. فقط روح مقدس یا روح آفریننده به خدا تعلق دارد. منجیان زردشت کسانی هستند که از راه عدالت و راستی بر هوس نفس چیره می‌شوند و دین بهی (زردشت) را گسترش می‌دهند. زردشت، اهورا مزدا را دوست می‌نامد زیرا از وی حمایت دوستانه می‌کند. زردشت اولین پیامبر اهورامزدا بوده و هر نوع بدی مادی و اخلاقی به شیوان یا انگره مینو یا اهریمن بین روح مخرب یا اندیشه بد نسبت می‌داد.

تعلیمات زردشت مخالفت فراوانی را برانگیخت تا این که یکی از فرمانروایان محلی به نام ویشتاسپه یا گشتاسب به دین او در آمد.

نمی‌دانیم که از چه زمانی زردشت دین هخامنش شد هر چند که مفاهیمی مثل امشاسپندان در آن دیده نمی‌شود. کوروش کبیر که فرمانروای انشان در جنوب غربی ایران بود که سلسله را بنیان نهاد. داریوش نظام دهنده بزرگ آن بود (۴۸۶-۵۲۱ ق.م) او غاصب تاج و تخت بود اما مسلماً رهبر نظامی دلیر بزرگی بوده و از آنجا که پیرو پرشور راستی و عدالت بوده، مجموعه قوانینی برای امپراطوری خود وضع کرد. علاوه بر تخت جمشید کتیبه‌های بسیاری وجود دارد. او معتقد است که بر خواسته اهورا مزدا شاه است و همه دشمنان شاه، پیروان دروغ اند.

اوستا مشتمل بر ۵ پخش است:

- یسنا: مجموعه دعاها و نیایش‌های عبادی شامل گاتها:

گاتها ۱۷ سرود هستند. عمق تعلیماتشان آنها را در میان گرانبهارترین گوهرهای ادبیات دینی قرار داده است.

- یشتا

۲۴ یشت یا سرود خواب به ایزدان مختلف

- ویسپرد

- ونیدداد اهریمن

- خرده اوستا